

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 123007 20 Rev
Banjaluka, 01.12.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca - protivtuženog 2. d.o.o. S., zastupan po punomoćniku S.P., advokatu iz S., protiv tuženog - protivtužioca A.i.d. d.o.o. B., zastupanog po punomoćniku I.S., advokatu iz B., radi isplate, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 123007 19 Pž od 31.07.2020. godine, na sjednici održanoj dana 01.12.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 123007 17 Ps od 17.09.2019. godine obavezan je tuženi da tužiocu na ime duga isplati iznos od 15.122,24 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 11.04.2017. godine do isplate i troškove postupka 6.271,81 KM.

Odbijen je protivtužbeni zahtjev tuženog da mu tužilac na ime neosnovanog obogaćenja isplati iznos od 212.842,98 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 123007 19 Pž od 31.07.2020. godine, žalba tuženog – protivtužioca je odbijena i presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 123007 17 Ps od 17.09.2019. godine, potvrđena.

Zahtjevi, tužioca i tuženog za naknadu troška sastava žalbe i odgovora na žalbu, su odbijeni.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tuženi iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, nižestepene presude u cjelosti ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje, odnosno preinači pobijana presuda.

U odgovoru na reviziju tužilac predlaže da se revizija odbaci.

Predmetna parnica vodila se po dva zahtjeva: zahtjevu tužioca da mu tuženi na ime duga isplati iznos od 15.122,24 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 11.04.2017. godine do isplate i da mu naknadi troškove postupka, te zahtjevu tuženog - protivtužioca da mu tužilac ime neosnovanog obogaćenja isplati iznos od 212.842,98 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Protivtužba (član 74. stav 1. Zakona o parničnom postupku - „Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP) je samostalna tužba koju tuženi (protivtužilac) podnosi protiv tužioca (protivtuženog) u parnici koja se protiv njega vodi povodom tužbe. Iz procesne samostalnosti tužbe i protivtužbe, takođe proizlazi da se i prava na izjavljivanje revizije po tužbi i protivtužbi cijeni zasebno, slijedom čega se dozvoljenost revizije mora ispitati u odnosu na svaki od postavljenih zahtjeva (iz tužbe i iz protivtužbe), pojedinačno, tj. – vrijednost predmeta spora, odnosno pobijanog dijela pravosnažne presude određuje se zasebno u odnosu na tužbu i u odnosu na protivtužbu i ti se iznosi ne mogu sabirati.

Odredbom člana 237. stav 1. ZPP, propisano je da stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravosnažne presude donesene u drugom stepenu, a stavom 2. da se revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 30.000,00 KM, a u privrednim sporovima 50.000,00 KM.

Kada je tužbeni zahtjev izražen u novcu, kao vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude, uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva (član 316. stav 2. ZPP). Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju se u obzir pri određivanju vrijednosti predmeta spora ako ne čine glavni zahtjev (stav 3. iste zakonske odredbe).

Kako vrijednost predmeta spora, a tako i pobijanog dijela pravosnažne presude po tužbi iznosi 15.122,24 KM, što je manje od zakonom propisanog iznosa od 50.000,00 KM, revizija tuženog u dijelu kojim pobija odluku o tužbenom zahtjevu nije dozvoljena, saglasno odredbi člana 237. stav 2. ZPP.

Tuženi je pozivom na odredbu člana 237. stav 3. tačka 2. ZPP stavio prijedlog da se u dijelu odluke o tužbenom zahtjevu revizija dozvoli, navodeći da ni prvostepeni, a ni drugostepeni sud nisu odlučivali o bitnom pitanju koje je istakao u odgovoru na tužbu, te u žalbi, a tiče se prigovora tuženog da se radi o zelenaškom ugovoru iz člana 141. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05, dalje: ZOO), koji ugovor je ništav, na što su sudovi trebali da paze i po službenoj dužnosti u skladu sa članom 109. stav 1. ZOO, a što su propustili da učine. Pri tome se tuženi poziva na odluku Vrhovnog suda Republike Srpske broj 60 0 Ps 020835 18 Rev od 31.10.2018. godine i navodi da su i prvostepeni i drugostepeni sud zauzeli shvatanje koje nije podudarno sa shvatanjem revizijskog suda u odluci broj 60 0 Ps 020835 18 Rev od 31.10.2018. godine.

Polazeći od toga da je tuženi u reviziji stavio prijedlog da se revizija usvoji, nižestepene presude u cjelosti ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje, odnosno preinači pobijana presuda, te da od pravilnosti zaključka da li postoji ugovorni odnos između stranaka zavisi odluka i o tužbenom i o protivtužbenom zahtjevu, koji se u tom pogledu nalaze u koneksnom odnosu, ovaj sud je reviziju izjavljenu protiv odluke o tužbenom zahtjevu dozvolio, te meritorno odlučio o

zahtjevu tužbe i protivtužbe, cijeneći da se prema prijedlogu revizije drugostepena presuda pobija u cjelosti, pogotovo što se i u sadržaju revizije tuženi poziva na odredbe o neosnovanom obogaćenju i obrazlaže svoje tvrdnje da ugovorni odnos ne postoji, temeljem kojih tvrdnji je i postavio protivtužbeni zahtjev.

Revizija nije osnovana.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka, prvostepeni sud je utvrdio da je u dužem vremenskom periodu od 2014. do 2017. godine tužilac tuženom dostavljao račune za izvršene usluge održavanja i ažuriranja Internet stranica za R., D. i N.; da je fakturisao usluge adaptacije tv spotova, emitovanje tv spotova za R., da je fakturisao troškove organizacije nagradne igre G.7 u periodu od 25.02.2016. do 20.06.2016. godine, te da je fakturisao PR usluge za N., R. i D.; da iz nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke proizlazi da je tuženi izvršene usluge plaćao putem kompenzacija i gotovinskim uplatama, te da je u periodu od 01.01.2015. do 31.12.2017. godine tuženi tužiocu platio preko računa 115.300,00 KM, putem kompenzacije 137.508,88 KM, tj. ukupno 252.808,88 i da dug na dan 31.12.2017. godine iznosi 15.122,24 KM, a da isti odnosi na neplaćene fakture iz 2016. godine u iznosu od 9.688,88 KM i fakture iz 2017. godine u iznosu od 5.441,36 KM, koje je tuženi evidentirao u svom knjigovodstvu, a 22.01.2018. godine jednostrano izvršio otpis ovog duga i isknjižavanje navodeći u knjigovodstvenoj dokumentaciji „tužba-otpis isknjižava se“ koje nije potkrijepljeno odgovarajućom dokumentacijom o eventualnom izvršenom plaćanju; da iz iskaza zakonskog zastupnika tuženog R.N. proizlazi da je od 2002. godine radio kao komercijalista, a da je od 03.09.2018. godine direktor, da je, kada je došla tužba pregledao dokumentaciju i nije mogao naći bilo kakav ugovor da bi znao na osnovu čega su ispostavljene i plaćane fakture, da je U.a. bio ovlašteni distributer za R. do 2015. godine, a od 2015. do kraja 2018. godine je bio tuženi A., da su oni preuzeli sve dobavljače i obaveze koje je do tada imao U.a., da on nije našao nikakav trag u knjigama da je tuženi tražio bilo kakvu uslugu od tužioca, odnosno da u knjigovodstvu tuženog ne postoji dokument o izvršenim uslugama tužioca niti dokument o načinu obračuna naknada; da je saglasnosti za kompenzacije potpisivao tuženi; da je I. na dan 31.12.2012. godine, 31.12.2013. godine, 31.12.2014. godine potpisao i ovjerio U.a. od koga je tuženi preuzeo sve dobavljače i obaveze koje je do tada imao U.a., a za period od 01.01.2016. do 31.12.2016. godine tuženi.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da su se parnične stranke nalazile u poslovnom odnosu duži vremenski period po osnovu ugovora o pružanju usluga za koji zakon ne propisuje obaveznu pismenu formu, da je tužilac u periodu od 2015. do 2017. godine za tuženog vršio usluge održavanja i ažuriranja Internet stranice kao i PR usluge i da je za sve usluge tuženom ispostavljao račune koje je tuženi knjižio u svojoj evidenciji i većim dijelom i plaćao a da nije prigovarao ispostavljenim fakturama niti je iste osporavao, da je tužilac dokazao da je svoju ugovorom preuzetu obavezu izvršio, te da je u skladu sa odredbom člana 262. ZOO ovlašten da zahtijeva ispunjenje obaveze od tuženog, a o visini je odlučio na temelju nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, te je utvrdio da je zahtjev tužioca osnovan.

U pogledu protivtužbenog zahtjeva prvostepeni sud zaključuje da nema neosnovanog obogaćenja u smislu odredbe člana 210. ZOO, obzirom da je tuženi tužiocu plaćao ispostavljene fakture za izvršene usluge po osnovu ugovora, što ne spori ni zakonski zastupnik tuženog, te da nije osnovan zahtjev za vraćanje datog, iz kog razloga je protivtužbeni zahtjev odbio.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda te je žalbu tuženog – protivtužioca odbio i temeljem odredbe člana 226. ZPP prvostepenu presudu potvrdio.

Obrazložio je da se iz sadržaja faktura koje su provedene kao dokaz u ovom sudskom postupku da utvrditi da su se parnične stranke nalazile u materijalno pravnom odnosu po osnovu ugovora o djelu iz odredbe člana 600. ZOO, za koji zakon ne zahtijeva posebnu pismenu formu, jer se radi o neformalnom ugovoru, a da se iz računa da utvrditi koje su tačno usluge iz osnova ugovora o djelu od strane tužioca kao izvršioca izvršene za tuženog kao naručioca, kao i koja je jedinična cijena.

U skladu sa pravilima o teretu dokazivanja iz člana 7. i 123. ZPP, po ocjeni drugostepenog suda tužilac je dokazao koje je usluge vršio za tuženog, koja je cijena tih usluga, a da su se stranke nalazile u materijalno pravnom odnosu po osnovu ugovora o djelu, proizilazi i iz činjenice da je tri godine tuženi vršio plaćanja ovih usluga po ispostavljenim računima.

Drugostepeni sud je ocijenio neosnovanim navode tuženog da je pogrešno smatrao da je preuzeo sve obaveze ranijeg dilera (U.a.B.) i da je iz tog razloga vršio plaćanja ne znajući šta plaća, jer je tuženi pravno lice registrovano za obavljanje određene djelatnosti pa su neprihvatljivi navodi da jedno pravno lice duži niz godina plaća račune, a da pri tome pogrešno smatra da ima obavezu da te račune plaća, te da je tvrdnje (da li je ove obaveze od ranijeg dilera predmetnih putničkih vozila preuzeo ili nije i da li je trebao plaćati ispostavljene račune ili ne) tuženi morao dokazivati u prvostepenom postupku, što isti nije učinio niti dokazao, pa drugostepeni sud ove navode ocjenjuje paušalnim i bez uticaja na pravilnost prvostepene odluke, kao i navode da računi koje je platio nikada nisu tuženom dostavljeni, jer su suprotni provedenim dokazima, iz kojih jasno proizilazi da su računi plaćeni osim u jednom neznatnom dijelu koji je predmet ovoga spora.

Drugostepeni sud se izjašnjava da je u konkretnom slučaju ugovor koji je između parničnih stranaka zaključen punovažan ugovor i obaveza iz tog ugovora, koja se odnosi na usluge reklamiranja, održavanje Internet stranice, medijskog predstavljanja tuženog, organizovanje nagradnih igara je dopuštena i određena, te je ta obligacija punovažna u smislu odredbe člana 46. ZOO.

Takav ugovor nije suprotan prinudnim propisima, jer je iz predmetnih računa jasno da je namjera ugovornih strana u ovom materijalno pravnom odnosu bila medijsko predstavljanje tuženog koji je distributer vozila marke R., N. i D., odražavanje Internet stranica tuženog preko kojih se takođe medijski predstavlja tuženi i održavanje nagradnih igara, pa je predmet ugovora o pružanju usluga, određen, dopušten, ne protivi se javnom poretku niti prinudnim propisima, te nema niti jednog elementa koji bi ugovor činio ništavim u skladu sa odredbom člana 104. a u vezi sa članom 47. ZOO.

Odluke nižestepeni sudova su pravilne i revizijom se ne dovode u sumnju.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudova proizilazi da je vremenskom periodu od 2014. do 2017. godine tužilac tuženom dostavljao račune za izvršene usluge održavanja i ažuriranja Internet stranica za R., D. i N.; da je fakturisao usluge adaptacije tv spotova, emitovanje tv spotova za R., da je fakturisao troškove organizacije nagradne igre G.7. u periodu od 25.02.2016. do 20.06.2016. godine, te da je fakturisao PR usluge za N., R. i D., da je za ove usluge tužilac tuženom ispostavljao račune koje je tuženi knjižio u svojoj evidenciji i većim dijelom i plaćao a da nije prigovarao ispostavljenim fakturama niti je iste osporavao, da je tuženi izvršene usluge plaćao putem kompenzacija i gotovinskim uplatama, te dao saglasnost za kompenzacije i na I.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da su se parnične stranke nalazile u poslovnom odnosu duži vremenski period po osnovu ugovora o pružanju usluga - ugovora o djelu iz odredbe člana 600. ZOO, za čije zaključenje nije propisana obavezna pismena forma, po osnovu koga je tužilac tuženom ispostavio fakture, koje je tuženi knjižio u svojoj evidenciji i većim dijelom i plaćao putem kompenzacija i gotovinskim uplatama a da nije prigovarao ispostavljenim fakturama, pa se prigovori tuženog da je o postojanju ugovora zaključeno samo na osnovu faktura ne mogu prihvatiti.

Parnične stranke su pravni subjekti, koji u zasnivanju obligacionih odnosa postupaju u skladu sa svojim opštim aktima (član 22. stav 1. ZOO), kojima se određuje način postupanja, ovlaštenja zaposlenih u okviru pravnog lica, te u pravnom prometu i drugo.

Tuženi je navodio da je U.a. bio ovlašteni distributer za R. do 2015. godine, a od 2015. do kraja 2018. godine je bio tuženi, da je preuzeo sve dobavljače i obaveze koje je do tada imao U.a., ali da nije našao nikakav trag u knjigama da je tuženi tražio bilo kakvu uslugu od tužioca, odnosno da u knjigovodstvu tuženog ne postoji dokument o izvršenim uslugama tužioca niti dokument o načinu obračuna naknada. Na tim tvrdnjama (da nije tražio od tužioca nikakvu uslugu, da u knjigovodstvu tuženog ne postoji dokument o izvršenim uslugama) osporava postojanje ugovora odnosno obligacionog odnosa sa tužiocem.

Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili pravila o teretu dokazivanja iz člana 7. i 123. ZPP, te zaključili da je tužilac dokazao da je bio u dugotrajnom poslovnom odnosu sa tuženim i da je izvršio usluge koje je fakturisao, a koje tuženi nije platio, a da je tuženi bio dužan da dokaže ko je u međusobnom poslovnom odnosu između parničnih stranaka za tuženog prihvatao fakture, nalagao plaćanje, potpisivao izvode otvorenih stavki, da li je to potpisivao direktor ili lice po ovlaštenju direktora, ili lice koje takvo ovlaštenje nije imalo.

Članom 103. stav 1. ZOO je propisano da su ništavi oni ugovori koji su protivni javnom poretku, prinudnim propisima i u dobrim običajima, ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje nešto drugo. Ugovor je ništav i usljed nedopuštenosti predmeta ugovora (član 49. u vezi sa članom 47. ZOO), jer je protivan javnom poretku, kao i kada je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv (član 47. ZOO).

I po ocjeni ovog suda obaveza iz konkretnog ugovora (koja se odnosi na usluge reklamiranja, održavanje Internet stranice, medijsko predstavljanje tuženog, organizovanje nagradnih igara) je dopuštena i određena, te je ta obligacija punovažna u smislu odredbe člana 46. ZOO. Takođe, ugovor nije ništav u smislu odredbe člana 103. ZOO jer nije suprotan prinudnim propisima niti protivan javnom poretku.

U smislu odredbe člana 141. stav 1. ZOO ništav je ugovor kojim se neko, koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, njegovim nedovoljnim iskustvom, lakomislenošću, ili zavisnošću, ugovori za sebe ili trećeg nesrazmjernu korist koja je u očiglednoj nesrazmjeri sa onim što je on drugom dao ili učinio, ili se obavezao dati ili učiniti.

Zelenaški ugovor je ništav ugovor jer je protivan načelima iz člana 12, člana 15. i člana 21. stav 1. ZOO, kao i moralnim shtvatanjima društva.

Tuženi je u toku postupka, a to ponavlja i u reviziji, tvrdio da je ugovor za koji nižestepeni sudovi smatraju da je zaključen, zelenaški ugovor, da je u januaru 2015. godine preuzeo obaveze društva U.a. d.o.o. B. i navodno postojeći ugovor o pružanju usluga, da je usljed očigledno nedovoljnog iskustva tuženog u takvoj vrsti posla, odnosno postojanja nedostataka određenog poslovnog znanja o značenju i posljedicama namjeravanog sklapanja zelenaškog ugovora, tuženi pristupio dotičnom sklapanju, iako za njega štetnom, jer je bio uvjeren da postupa pravilno, a da se druga strana očigledno koristila nedovoljnim iskustvom tuženog i ušla u ovaj ugovorni odnos u namjeri sticanja nesrazmjerno veće naknade u odnosu na vrijednost usluga, da je postojala očigledna nesrazmjera, tako da je (što je utvrđeno nalazom i mišljenjem vještaka) u periodu oko tri godine tužiocu platio ukupno 252.808,88 KM i još mu duguje 15.122,24 KM (ukupno 267.931,12 KM), što je preko 8.000,00 KM mjesečno, a da je opštepoznata činjenica da se mjesečno održavanje internet stranice naplaćuje 100,00 KM.

Ovi prigovori tuženog nisu osnovani.

Tuženi nije dokazao da je ugovor koji je zaključen zelenaški i da su ispunjeni uslovi iz člana 141. stav 1. ZOO, tj. da je zaključen koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem tuženog. Ne mogu se prihvatiti tvrdnje tuženog da je ugovor zaključen s obzirom na nedovoljno iskustvo tuženog, jer je tuženi pravno lice za koje je pretpostavka da bi u pravnom prometu trebalo znati vrijednost svoje prestacije i prestacije druge ugovorne strane, da su lica koja nastupaju u njegovo ime i za njegov račun profesionalci koji bi trebalo da posjeduju potrebno iskustvo i određeno poslovno znanje da mogu zaključiti o posljedicama ugovora, ocjeniti da li je taj ugovor za njega štetan ili ne, jer od svega toga zavisi njegov ekonomski uspjeh.

Pored toga, tuženi nije dokazao ni da je druga strana u ovaj ugovorni odnos ušla u namjeri sticanja nesrazmjerno veće naknade u odnosu na vrijednost usluga i da je postojala očigledna nesrazmjera, što je drugi kumulativni uslov koji u smislu odredbe člana 141. stav 1. ZOO treba biti ispunjen. Da li je disproporcija uzajamnih davanja takva da flagrantno narušava načelo jednake vrijednosti uzajamnih davanja i da stoga predstavlja očiglednu nesrazmjeru, potrebno je utvrditi u svakom konkretnom slučaju.

Zbog toga nisu prihvatljivi prigovori tuženog da se očigledna nesrazmjera temelji na tome da je u periodu oko tri godine tužiocu platio ukupno 252.808,88 KM i da mu duguje 15.122,24 KM, iz čega tuženi zaključuje da je to preko 8.000,00 KM mjesečno, a da je opštepoznata činjenica da se mjesečno održavanje internet stranice naplaćuje 100,00 KM, jer je u fakturama iskazana vrijednost različitih usluga koje je tužilac vršio za tuženog, pri čemu cijena istih nije opštepoznata činjenica jer se formira od strane lica koje određene usluge nude na tržištu.

Prema navedenom, tuženi je tužiocu vršio plaćanja za izvršene usluge iz osnova ugovora o djelu i ostao dužan platiti iznos od 15.122,24 KM, pa je pravilna odluka o tužbenom zahtjevu. Slijedom toga, kod postojanja pravnog odnosa, ne može se govoriti o neosnovanom obogaćenju pa nije osnovan zahtjev za vraćanje datog, iz kog razloga je protivtužbeni zahtjev pravilno odbijen.

Iz tog razloga, a na osnovu odredbe člana 248. ZPP, valjalo je odlučiti kao u izreci.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.053,00 KM je odbijen na osnovu odredbe člana 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 387. stav 1. istog zakona, obzirom da ovi troškovi nisu bili nužni za vođenje parnice, niti od značaja za zaštitu prava tužioca u postupku po ovom pravnom lijeku.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić